

УДК 347.6

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.1.48>

ПРАВОВА ПРИРОДА NFT ЯК ОБ'ЄКТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Чудик С.,

студентка 2 курсу факультету права
Українського католицького університету
ORCID: 0009-0003-4799-8365

Тарасенко Х.Ю.,

докторка філософії в галузі права,
старша викладачка кафедри права
факультету права
Українського католицького університету,
адвокатка
ORCID: 0000-0001-9960-0169

Чудик С., Тарасенко Х. Правова природа NFT як об'єкту цивільних прав.

Наукова стаття присвячена комплексному дослідженню правової природи невзаємозамінних токенів (NFT) як об'єктів цивільних прав України. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком NFT-ринку, відсутністю спеціального законодавчого регулювання та необхідністю адаптації українського цивільного законодавства до викликів цифрової економіки. У роботі проаналізовано технічну природу NFT як передумову правової кваліфікації. Досліджено функціонування блокчейн-технології як розподіленого реєстру, процес мінтингу, роль смарт-контрактів у автоматизації виконання умов та відмінності між стандартами ERC-721 і ERC-1155. Обґрунтовано критичну тезу: NFT є не самим цифровим об'єктом, а цифровим сертифікатом автентичності, який засвідчує право власності на токен як цифрову річ. Визначено місце NFT у системі об'єктів цивільних прав України. Доведено неможливість кваліфікації NFT як речі у класичному розумінні або цінного паперу через відсутність зобов'язань емітента та абсолютну унікальність (невзаємозамінність) токенів або ж їх обмежену взаємозамінність виключно в межах однієї серії (регульованої єдиним смарт-контрактом). Найбільш точною кваліфікацією визнано поєднання концепцій «цифрової речі» (ст. 179¹ ЦК України) та «забезпеченого віртуального активу» за Законом України «Про віртуальні активи» (не набрав чинності), адже він відповідає ознакам нематеріального блага, є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражений сукупністю даних в електронній формі. Встановлено, що смарт-контракт може розглядатися як цивільно-правовий договір стосовно NFT-токена.

Окремий акцент зроблено на принциповому розмежуванні права власності на NFT та авторського права на твір. Встановлено, що придбання токена не має наслідком автоматичного переходу майнових авторських прав. Для передачі таких прав необхідне укладення окремого договору у письмовій формі з дотриманням вимог законодавства про авторське право. Проаналізовано міжнародний досвід регулювання NFT, зокрема положення Регламенту MiCA Європейського Союзу. Запропоновано розглядати систему блокчейн-реєстрації як підтвердження факту створення твору та виникнення авторських прав. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення українського законодавства у сфері регулювання NFT.

Ключові слова: NFT, авторське право, блокчейн, майнові права, токен.

Chudyk S., Tarasenko Kh.Yu. The legal nature of NFT as an object of civil rights.

The scientific article is devoted to a comprehensive study of the legal nature of non-fungible tokens (NFTs) as objects of civil rights under the legislation of Ukraine. The relevance of the research is обусловед by the rapid development of the NFT market, the absence of specific legislative regulation, and the necessity of adapting Ukrainian civil legislation to the challenges of the digital economy.

The paper analyzes the technical nature of NFTs as a prerequisite for their proper legal qualification. It examines the functioning of blockchain technology as a distributed ledger, the minting process, the role of smart contracts in automating the performance of contractual terms, and the distinctions between the ERC-721 and ERC-1155 standards. The article substantiates a critical thesis: an NFT does not constitute the digital object itself but rather represents a digital certificate of authenticity confirming ownership of the token as a digital asset.

The position of NFTs within the system of objects of civil rights of Ukraine is determined. The study demonstrates the impossibility of qualifying NFTs as "things" in the classical sense or as securities, due

to the absence of issuer obligations and the absolute uniqueness (non-fungibility) of tokens, or their limited fungibility exclusively within a single series governed by a unified smart contract. The most accurate legal qualification is recognized as a combination of the concepts of a "digital thing" (Article 179¹ of the Civil Code of Ukraine) and a "secured virtual asset" within the meaning of the Law of Ukraine "On Virtual Assets" (not yet in force), as NFTs meet the criteria of an intangible asset, constitute objects of civil rights, possess economic value, and are expressed as a set of data in electronic form. It is further established that a smart contract may be regarded as a civil law agreement in relation to an NFT token.

Particular emphasis is placed on the fundamental distinction between ownership of an NFT and copyright in the underlying work. It is established that the acquisition of a token does not automatically entail the transfer of economic copyright. The transfer of such rights requires the conclusion of a separate written agreement in compliance with copyright legislation. The article also analyzes international regulatory approaches to NFTs, in particular the provisions of the Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) of the European Union. It is proposed to consider blockchain-based registration systems as evidence of the fact of creation of a work and the emergence of copyright. Finally, proposals are formulated for improving Ukrainian legislation in the field of NFT regulation.

Key words: NFT, copyright, blockchain, property rights, token.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток технології блокчейн та поява невзаємозамінних токенів (NFT) поставили перед правовою наукою та практикою низку принципово нових питань. NFT як цифрові активи, що засвідчують унікальність та майнове право на певні об'єкти, набули масового поширення з 2021 року, проте їх правова природа залишається предметом дискусій як у міжнародному, так і в українському правовому полі.

Актуальність дослідження зумовлена кількома чинниками. По-перше, відсутністю спеціального законодавчого регулювання NFT в Україні та невизначеністю їх місця у системі об'єктів цивільних прав. По-друге, практичними проблемами, що виникають при обігу NFT, зокрема щодо співвідношення права власності на токен та авторського права на пов'язаний твір. По-третє, необхідністю адаптації українського цивільного законодавства до викликів цифрової економіки та забезпечення правової визначеності для учасників NFT-ринку.

Метою цього наукового дослідження є комплексний аналіз правового режиму NFT-токенів у цивільному праві України через призму чинного законодавства, доктринальних підходів та міжнародного досвіду.

Стан опрацювання проблематики. Природа та особливості правового регулювання обігу NFT є предметом сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень науковців та практиків фінансової сфери. Зокрема, це питання досліджували: Buterin V., Floreskul S., Loseva V., Цибань А., Смірнов І., Мурач Д., Сімсон О. та інші.

Виклад основного матеріалу. NFT (non-fungible token, невзаємозамінний токен) являє собою унікальний криптографічно захищений токен на блокчейні, який засвідчує право на певний цифровий або фізичний об'єкт. На відміну від взаємозамінних токенів, зокрема, криптовалют, кожен NFT є абсолютно унікальним та неподільним, що й визначає його сутність як невзаємозамінного активу [1]. Технологічною основою функціонування NFT є блокчейн – розподілена база даних, в якій записи про транзакції одночасно зберігаються на тисячах незалежних комп'ютерів (вузлів) у мережі. Така архітектура забезпечує три ключові властивості: децентралізацію (відсутність єдиного центру контролю), незмінність записів (неможливість ретроспективної зміни даних) та публічну верифікованість (можливість перевірки будь-яким учасником мережі). Найпоширенішою платформою для створення та обігу NFT є Ethereum, хоча активно використовуються також Solana, Binance Smart Chain та інші блокчейн-екосистеми [9; 14]. Важливим в аспекті дослідження правової природи NFT є те, що він не є самим цифровим об'єктом. Цифровий файл – зображення, відео чи аудіозапис – зазвичай зберігається поза блокчейном, на децентралізованих сховищах (IPFS) або централізованих серверах. У блокчейн записуються лише метадані токена: його унікальний ідентифікатор, посилання на файл, відомості про власника та автора [1; 9]. NFT виконує функцію не носія контенту, а цифрового сертифіката автентичності та права власності на токен як цифрову річ.

Процес створення NFT отримав назву мінтинг (від англ. minting – карбування монет). Технічно мінтинг полягає у перетворенні цифрового файлу на запис у блокчейні шляхом створення унікального ідентифікатора, завантаження метаданих та налаштування відповідного смарт-контракту [1]. Смарт-контракт являє собою програмний код, розміщений безпосередньо у блокчейні, який автоматично виконує заздалегідь визначені дії при настанні певних умов без участі посередників. У контексті NFT смарт-контракти забезпечують автоматичну передачу прав при купівлі-продажу

токена, визначають умови його подальшого обігу та можуть програмувати виплату авторських відрахувань (роялті) при кожному наступному перепродажі.

На сьогодні у екосистемі Ethereum існують два основні технічні стандарти NFT: ERC-721 та ERC-1155. Стандарт ERC-721 забезпечує абсолютну унікальність кожного токена – окремий смарт-контракт створюється для кожного NFT, що підвищує рівень безпеки, проте збільшує вартість транзакцій. Стандарт ERC-1155 дозволяє створювати серії токенів в одному контракті, що знижує витрати на комісію приблизно на 90% та підтримує часткову взаємозамінність у межах однієї серії [1]. Вибір технічного стандарту має не лише економічне, а й правове значення: він впливає на кваліфікацію токенів при застосуванні регулювання MiCA в Європейському Союзі, оскільки серії NFT за стандартом ERC-1155 можуть за певних умов розглядатися не як унікальні, а як взаємозамінні активи [2].

Сфери практичного застосування NFT є надзвичайно різноманітними. У галузі цифрового мистецтва NFT дозволяють художникам монетизувати свої твори шляхом їх продажу як унікальних цифрових об'єктів. В ігровій індустрії NFT використовуються для токенизації внутрішньоігрових предметів, у сфері метавсесвітів токени засвідчують право власності на віртуальну нерухомість та інші елементи цифрової ідентичності [1; 9]. Відтак, NFT ідеально підходять не тільки для геймарту, а для предметів мистецтва, рідкісних предметів і предметів колекціонування [18].

Визначення місця NFT-токена у системі об'єктів цивільних прав є ключовим питанням цього дослідження, оскільки від правильної кваліфікації залежить увесь подальший правовий режим таких токенів: порядок набуття прав на них, умови їх обороту, способи захисту та оподаткування їх як активу.

Відповідно до ст. 177 ЦК України об'єктами цивільних прав є речі, гроші, цінні папери, цифрові речі, майнові права, роботи та послуги, результати інтелектуальної діяльності, інформація, а також інші матеріальні та нематеріальні блага. Частина друга цієї статті прямо передбачає, що об'єкти цивільних прав можуть існувати у матеріальному світі та/або цифровому середовищі [15]. Ця норма відкриває можливість для включення NFT до системи об'єктів цивільних прав України, однак питання про те, до якої саме категорії вони належать, потребує окремого аналізу.

Серед науковців і практиків тривають дискусії щодо можливості поширення на NFT правового режиму цінного паперу. Відповідно до ст. 194 ЦК України цінний папір посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента та особи, яка має права на нього, передбачає виконання зобов'язань за ним, а також можливість передачі прав на нього [15]. При ближчому аналізі кваліфікація NFT як цінного паперу є неможливою з кількох підстав. По-перше, NFT не передбачає жодних зобов'язань з боку емітента щодо його погашення або виплати дивідендів. По-друге, кожен NFT є абсолютно унікальним, тоді як цінні папери одного випуску є взаємозамінними. По-третє, форма існування цінного паперу встановлюється законом, тоді як NFT функціонує на основі алгоритмів блокчейну. Як справедливо зазначається у доктрині, зміст NFT-токена не відповідає змісту поняття цінного паперу, оскільки невзаємозамінний токен не передбачає можливості звернення до «емітента» з вимогою про його погашення або отримання «дивідендів» за його тримання [9]. Втім, відзначаємо схожість правового режиму NFT та цінного паперу в тому контексті, що смарт-контракти можуть програмувати виплату авторських відрахувань (роялті) при кожному наступному перепродажі токена.

В оновленій редакції ЦК законодавець запровадив категорію «цифрова річ» (ст. 179¹ ЦК), яка є значно більш релевантною для кваліфікації NFT у поєднанні з поняттям «забезпечений віртуальний актив» відповідно до Закону України «Про віртуальні активи» № 2074-IX (далі – Закону).

Закон був прийнятий Верховною Радою України 17 лютого 2022 року. Водночас, відповідно до Розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закон набирає чинності з дня набрання чинності законом про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами. Станом на сьогодні зазначені зміни до Податкового кодексу не прийняті, отже – Закон чинності не набрав [17]. Це є одним із проявів правової невизначеності у сфері регулювання NFT в Україні. Незважаючи на це, Закон має важливе доктринальне значення, оскільки визначає концептуальні підходи законодавця до правового режиму цифрових активів.

Відповідно до ст. 1 Закону віртуальний актив – це нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав [17]. Це визначення цілком охоплює NFT-токен як явище: він є нематеріальним, виражений у електронній формі, має вартість та може посвідчувати майнові права на пов'язаний об'єкт, якщо це передбачено умовами смарт-контракту та додаткових договорів.

У ст. 4 Закону розмежовано два види віртуальних активів: незабезпечені та забезпечені. Незабезпечені віртуальні активи майнових прав не посвідчують. Забезпечені віртуальні активи посвід-

чують майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав [17]. Ця класифікація має вагомe значення для розуміння правової природи NFT. Оскільки NFT-токен, як правило, пов'язаний з певним цифровим або фізичним об'єктом і засвідчує право його власника майнове право на цей об'єкт, він за своєю природою є забезпеченим віртуальним активом.

Відповідно до ст. 6 Закону право власності на віртуальний актив набувається за фактом його створення, вчинення та виконання правочину щодо нього, на підставі норм закону або рішення суду. Воно засвідчується володінням ключа такого віртуального активу. Зміст права власності на віртуальний актив включає право володіти ним, користуватися та розпоряджатися ним на свій розсуд [17]. Ця норма надає власнику NFT повноцінний цивільно-правовий захист, що наближує правовий режим NFT до режиму об'єктів речових прав.

Попри концептуальну відповідність NFT поняттю забезпеченого віртуального активу, Закон не містить жодної спеціальної норми, присвяченої саме невзаємозамінним токенам. Це породжує правову невизначеність: визначення «нематеріальне благо, що має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі» є достатнім для розуміння сутності криптовалюти, проте певною мірою недостатнім для розуміння такого явища, як NFT-токен, з огляду на його посвідчувальну функцію та нерозривний зв'язок з іншим об'єктом [9].

Суттєвою проблемою є також ч. 7 ст. 4 Закону, яка встановлює, що віртуальні активи не є засобом платежу на території України та не можуть бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги) [17]. Аналіз цієї норми дає підстави стверджувати, що це положення значно звужує сферу практичного застосування NFT в Україні: зокрема, особа не зможе законно обміняти свій NFT на нерухомість або будь-які послуги. Втім, вважаємо, що цей підхід є дискусійним. Безумовно, NFT не може вважатись засобом платежу. Але він цілком міг би бути предметом договору міни (ч. 5 ст. 715 ЦК України) або інших договорів про передання майна у власність, якщо його не розглядати як аналог для розрахунку грошовими коштами (засобу платежу).

Стаття 179¹ ЦК України встановлює: цифровою річчю є благо, що створюється та існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність; цифровою річчю є віртуальні активи, цифровий контент та інші блага. До цифрових речей застосовуються положення ЦК про речі, якщо інше не встановлено ЦК, законом або не впливає із сутності цифрової речі [15]. Запровадження цієї категорії є важливим з двох причин. По-перше, воно прямо включає віртуальні активи, а отже, – і NFT, до системи об'єктів цивільних прав як окремий різновид речей. По-друге, поширення на цифрові речі режиму речових прав відкриває можливість застосування до NFT таких інститутів цивільного права, як право власності, речово-правові способи захисту, правила про спільну власність, успадкування тощо.

Водночас, кваліфікація NFT виключно як цифрової речі є неповною з огляду на його специфічну посвідчувальну функцію. NFT-токен виконує функцію правовстановлюючого документа – він виступає своєрідним «сертифікатом», що посвідчує суб'єктивне право на інший об'єкт цивільних прав, а тому не може розглядатися як самостійний незабезпечений віртуальний актив [9]. Економічна вартість NFT залежить виключно від об'єкта, який він посвідчує: без такого поєднання токен як набір літер та цифр не становить жодної самостійної цінності. Поєднання ознак цифрової речі (ст. 179¹ ЦК) та забезпеченого віртуального активу (ст. 1, 4 ЗУ «Про віртуальні активи») дає найбільш точну характеристику правової природи NFT.

Окреме питання становить правова природа смарт-контрактів, які є невід'ємним елементом функціонування NFT. Смарт-контракт – це програмний код, розміщений у блокчейні, що автоматично виконує заздалегідь визначені дії при настанні певних умов без участі посередників. У сфері NFT смарт-контракти виконують декілька функцій: фіксують факт створення токена та первісного власника; автоматично забезпечують передачу прав при кожній транзакції; визначають умови обороту токена; можуть передбачати автоматичне нарахування роялті на користь автора при кожному наступному перепродажі [1; 9]. Відповідно до ч. 1 ст. 202 ЦК України правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [15]. Смарт-контракт, в основі якого лежить правочин, що вчиняється через мережу Інтернет, повністю відповідає цьому визначенню: він спрямований на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків стосовно NFT та пов'язаного з ним об'єкта. Відповідно до ч. 4 ст. 202 ЦК дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін [15], що також відповідає природі смарт-контракту, який передбачає взаємодію продавця та покупця NFT.

Відповідно до ст. 205 ЦК правочин може вчинятися усно або у письмовій (електронній) формі. У ст. 207 ЦК визначено, що правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах, у тому числі електронних, або якщо воля сторін виражена за допомогою електронного або іншого технічного засобу зв'язку [15].

Відповідно до ст. 207 ЦК правочин вважається вчиненим у письмовій формі, якщо він підписаний його стороною (сторонами), причому для ідентифікації використовується електронний під-

пис [15]. Більшість смарт-контрактів у сфері NFT не передбачають накладення кваліфікованих електронних підписів сторін у розумінні українського законодавства. Втім, укладення такого договору за допомогою електронних засобів можна вважати дотриманням письмової форми правочину. Смарт-контракт може бути підставою виникнення договірної зобов'язань стосовно самого NFT-токена, однак для передачі майнових прав інтелектуальної власності на пов'язаний твір необхідним є укладення окремого договору у належній письмовій або електронній формі з електронним підписом [9].

Одним із дискусійних питань у сфері створення та обігу NFT є хибне уявлення про те, що придбання токена автоматично означає набуття авторського права на пов'язаний з ним цифровий твір. Це непорозуміння має серйозні правові наслідки, і його усунення є першочерговим завданням як для законодавця, так і для практикуючих юристів.

Принципова відповідь на це питання закладена безпосередньо у законодавстві України. Стаття 419 ЦК України прямо встановлює: право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного; перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності [15]. Ця норма у поєднанні з ч. 1 ст. 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права», яка встановлює, що відчуження матеріального, електронного (цифрового) об'єкта, в якому втілено (зафіксовано) твір, не означає передання (відчуження) майнових прав на твір і навпаки [16], формує чітке правило: набуття прав NFT та набуття авторських прав на твір є принципово різними правовими явищами.

Розмежування набуває конкретного змісту через аналіз ст. 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права», яка визначає зміст майнових прав на твір. Суб'єкт авторського права має право використовувати твір будь-яким способом, а також виключне право дозволяти або забороняти використання твору іншими особами. До способів використання відносяться: відтворення, розповсюдження примірників, публічне виконання та показ, інтерактивне надання доступу публіці, переробка тощо [16]. Жодного з цих прав покупець NFT не набуває автоматично – він отримує лише право власності на сам токен як цифрову річ у розумінні ст. 179¹ ЦК України.

Відповідно до ст. 440 ЦК України майнові права на твір належать його авторові, якщо інше не встановлено договором чи законом [15]. Тобто всі перелічені правомочності залишаються у автора доти, доки він не передав їх за належно оформленим договором. У доктрині ця ситуація описується через розмежування трьох рівнів прав: право на сам NFT-токен (цифрова річ), право на доступ до пов'язаного цифрового файлу та авторське право на твір, зображення якого міститься у файлі [1; 9]. Кожен рівень є самостійним об'єктом цивільних прав, і перехід прав на один рівень не тягне автоматичного переходу прав на інший.

На практиці це означає, наприклад, що власник NFT на цифрове зображення не може без дозволу автора друкувати його на футболках, використовувати у рекламі або публічно демонструвати на виставках – всі ці дії є способами використання твору у розумінні ст. 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права» і потребують окремого дозволу. Виняток становлять лише випадки вільного використання, вичерпний перелік яких встановлений ст. ст. 22–28 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [16].

Додатковий вимір цього розмежування пов'язаний з особистими немайновими правами автора, які відповідно до ст. 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та ст. 423 ЦК України є невідчужуваними і не можуть бути передані іншим особам на підставі жодного із правочинів [15; 16]. Навіть у разі повного відчуження майнових прав автор зберігає право на авторство, право на ім'я та право на цілісність твору. Будь-яке спотворення чи зміна NFT-твору без згоди автора є порушенням його особистих немайнових прав незалежно від того, хто є власником токена.

З'ясувавши, що набуття права на NFT не є підставою для автоматичного переходу авторських прав на твір, необхідно визначити, за яких умов і у якому порядку такий перехід може відбутися відповідно до законодавства України. Ключовою є ст. 48 Закону України «Про авторське право і суміжні права», яка встановлює загальні вимоги до правочинів щодо розпорядження майновими правами. Відповідно до ч. 2 цієї статті такі правочини вчиняються у письмовій (електронній) формі, крім договору про використання твору в періодичних виданнях [16]. У договорі мають бути визначені: відомості, що дозволяють ідентифікувати об'єкт; обсяг майнових прав, що передаються; розмір чи спосіб визначення винагороди або зазначення про безвідплатний характер договору. У свою чергу ст. 1107 ЦК України прямо вказує, що правочин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, укладений із недодержанням письмової (електронної) форми, є нікчемним [15]. У Законі України «Про авторське право і суміжні права» визначає порядок передання (відчуження) майнових прав: суб'єкт авторського права може передати їх повністю або частково, на всі або окремі способи використання, на всі держави або певну територію [16]. При цьому права в обсязі, не передбаченому у договорі, вважаються такими, що не передані. Принцип

тлумачення на користь автора закріплений також ст. 1108 ЦК України, яка вказує, що ліцензіат не має права використовувати об'єкт права інтелектуальної власності в іншій сфері, ніж визначено ліцензією [15].

Для операцій з NFT це породжує практичну проблему. Більшість угод з купівлі-продажу NFT укладаються через смарт-контракти на іноземних платформах (OpenSea, Rarible тощо), які не передбачають укладення жодного окремого договору щодо авторських прав. Навіть якщо смарт-контракт містить певні умови використання, предметом цього договору не охоплюється перехід майнових прав інтелектуальної власності на пов'язаний об'єкт. Отже, набуття NFT на будь-якій стандартній платформі без укладення окремого авторського договору не надає покупцю жодних майнових авторських прав.

Разом із тим законодавство передбачає три механізми, які можуть супроводжувати операції з NFT. Першим є договір про передання (відчуження) майнових прав, укладений за ст. 49 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та ст. 1113 ЦК України, яка передбачає, що майнові права переходять до набувача з моменту укладення договору, якщо інше не встановлено договором або законом [15; 16]. Другим є ліцензійний договір за ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права», що надає обмежений дозвіл на використання твору визначеним способом на певній території та протягом певного строку [16]. Обидва варіанти потребують оформлення у належній письмовій (електронній) формі з електронним підписом, що є головним практичним вибором для NFT-ринку.

Третім механізмом є публічна ліцензія (ст. 51 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), яка видається шляхом оприлюднення умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з об'єктом [16]. Деякі автори NFT-проектів використовують ліцензії типу Creative Commons або власні умови, опубліковані разом із NFT, що технічно відповідає конструкції публічної ліцензії. Однак публічна ліцензія є невиключною за визначенням (ч. 4 ст. 51 ЗУ про АП), а отже, не може забезпечити покупцю ексклюзивних прав на твір [16].

Окремо слід звернути увагу на право слідування - невідчужуване право автора на отримання частки від кожного наступного перепродажу оригіналу художнього твору (ст. 30 Закону України «Про авторське право і суміжні права», ст. 448 ЦК України) [15; 16]. Механізм роялті у смарт-контрактах, що автоматично перераховує відсоток від кожного перепродажу NFT на гаманець автора, є технологічним еквівалентом права слідування. Однак між ними є правова різниця: право слідування є невідчужуваним і гарантованим законом, тоді як роялті у смарт-контракті залежать виключно від технічних налаштувань і фактично легко обходяться шляхом продажу поза платформу.

Несанкціонований мінтинг - тобто створення NFT на основі чужого твору без дозволу правовласника - є однією з найгостріших практичних проблем NFT-ринку. За даними 2022 року, 80% колекцій, створених через інструмент безкоштовного мінтингу на платформі OpenSea, були визнані плагіатом або спамом [4]. Відповідно до ст. 53 Закону України «Про авторське право і суміжні права» порушенням майнових авторських прав є використання об'єкта авторського права без дозволу суб'єкта таких прав, якщо такі дії не підпадають під передбачені законом випадки вільного використання [16]. Процес мінтингу передбачає щонайменше відтворення твору (копіювання цифрового файлу) та, як правило, інтерактивне надання доступу до нього через платформу, що відповідає п. 1 і п. 7 ч. 1 ст. 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [16]. Таким чином, несанкціонований мінтинг є порушенням одразу кількох майнових правомочностей автора. Якщо ж несанкціонований NFT супроводжується зазначенням імені іншого «автора» або псевдоніма - він підпадає під визначення плагіату як опублікування твору під іменем особи, яка не є його автором (п. 1 ч. 2 ст. Закону України «Про авторське право і суміжні права») [16].

Міжнародна судова практика підтверджує цей підхід. Справа *Hermès International v. Rothschild* (США, 2023) встановила прецедент відповідальності за несанкціоноване використання торговельної марки при мінтингу NFT: суд визнав, що серія «MetaBirkins» порушувала права *Hermès*, оскільки покупці могли сприйняти ці токени як пов'язані з офіційним брендом [9]. Китайський суд у справі *Shenzhen Qice v. Bigverse* (2022) визнав, що розміщення NFT із зображенням чужого твору без дозволу правовласника є порушенням авторського права навіть у цифровому середовищі [10].

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» авторське право виникає внаслідок факту створення твору і не потребує жодної реєстрації (принцип «без формальностей») [16]. Презумпція авторства - за відсутності доказів іншого автором вважається фізична особа, ім'я якої зазначено в оригіналі або копії твору - ускладнює захист у цифровому середовищі, де ідентифікація автора часто неможлива або складна.

Способи захисту авторського права визначені ст. 55 Закону України «Про авторське право і суміжні права» і включають вимоги про визнання права, відшкодування збитків, виплату ком-

пенсації від 2 до 200 прожиткових мінімумів або фіксованої подвоєної/потроєної суми ліцензійної винагороди, а також припинення порушення [16]. На практиці, однак, захист авторського права від несанкціонованого мінтингу в Україні стикається зі значними труднощами: транскордонний характер більшості NFT-платформ, анонімність учасників блокчейн-транзакцій та відсутність ефективних механізмів взаємодії із зарубіжними платформами суттєво ускладнюють як встановлення порушника, так і виконання судового рішення. Попри переважно негативний контекст, NFT-технологія має значний позитивний потенціал у сфері захисту авторських прав – як інструмент підтвердження авторства та фіксації провенансу твору. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» реєстрація авторського права не є обов'язковою, однак суб'єкт авторського права може зареєструвати своє право у відповідному державному реєстрі для засвідчення факту і дати опублікування, підтвердження авторства тощо [16]. Державну реєстрацію здійснює НОІВ з видачею відповідного свідоцтва. Водночас традиційна система реєстрації є паперовою, повільною і недостатньо пристосованою до потреб цифрового середовища. NFT-технологія дозволяє вирішити цю проблему через автоматизовану фіксацію факту і часу створення об'єкта на незмінному публічному реєстрі (блокчейні). NFT може виступати охоронним цифровим документом – своєрідними «метаданими», пов'язаними з цифровим файлом твору, або способом технічного захисту об'єкта авторського права від посягань [12]. Успішні приклади таких рішень уже існують: платформи *Ascribe* та *Binded* дозволяють авторам реєструвати цифрові твори у блокчейні як доказ авторства; сервіс *WIPO PROOF* генерував цифровий відбиток будь-якого файлу з прив'язкою до часу і криптографічним підтвердженням.

Для України пропонується наступна модель: НОІВ як державний орган, відповідальний за реєстрацію авторських прав, міг би запровадити систему «NFT-реєстрації», аналогічну системі *WIPO PROOF*, інтегрувавши блокчейн-технологію у чинний реєстр свідоцтв про авторське право [12]. Це відповідало б повноваженням НОІВ, визначеним ст. 4 Закону України «Про авторське право і суміжні права», зокрема веденню в електронній формі Державного реєстру свідоцтв про реєстрацію авторського права [16]. Така система забезпечила б: незмінний цифровий запис часу і факту створення твору; унікальний ідентифікатор кожного об'єкта авторського права; публічну верифікацію авторства; автоматичне підтвердження провенансу при кожній транзакції з NFT. Реалізація цієї моделі вимагає внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» щодо визнання NFT-запису у реєстрі НОІВ як підтвердження авторства поряд із традиційним свідоцтвом. Водночас слід враховувати, що NFT сам по собі не вирішує проблему встановлення достовірності авторства: токен лише фіксує факт, що певна особа у певний момент здійснила мінтинг певного файлу, але не підтверджує, що саме ця особа є творцем твору. Тому ефективна система реєстрації повинна поєднувати NFT-фіксацію з верифікацією особи заявника через систему електронної ідентифікації (наприклад, через КЕП або систему *BankID*).

Для повного розуміння перспектив правового регулювання NFT в Україні необхідно проаналізувати міжнародний досвід та виклики, з якими стикаються інші юрисдикції. Європейський Союз у 2023 році прийняв Регламент *MiCA (Markets in Crypto-Assets)*, який встановлює комплексну систему регулювання криптоактивів. Водночас NFT отримали певне виняткове ставлення: відповідно до ст. 2(3) *MiCA* унікальні та неподільні криптоактиви виключаються зі сфери застосування регламенту [2]. Це означає, що справжні NFT, які є абсолютно унікальними, не підпадають під ліцензійні вимоги *MiCA*. Однак регламент містить застереження: якщо серія NFT або колекція за економічними характеристиками є взаємозамінною, вона може кваліфікуватися як звичайні криптоактиви і підпадати під повне регулювання.

У США NFT регулюються переважно через призму існуючого законодавства про цінні папери та захист інтелектуальної власності. Комісія з цінних паперів та бірж (*SEC*) застосовує Тест Хауї (*Howey Test*) для визначення, чи є NFT інвестиційним контрактом. Якщо NFT продається з обіцянками прибутку від зусиль третіх осіб, він може кваліфікуватися як цінний папір і підлягати відповідному регулюванню. Водночас більшість NFT, що представляють колекційні предмети або цифрове мистецтво, не проходять цей тест і залишаються поза регулюванням *SEC* [9].

Сполучене Королівство у 2022 році у справі *Osbourne v. Persons Unknown* визнало NFT об'єктом права власності, що підлягає судовому захисту, включаючи можливість накладення арешту [3]. Комісія з права Великобританії у 2021 році підтвердила, що смарт-контракти є юридично обов'язковими договорами у рамках існуючого законодавства про контракти. Це є важливим прецедентом для визнання правової сили автоматизованих угод у блокчейні.

Для України ключовими викликами є: відсутність чинності Закону через неприйняття змін до Податкового кодексу; відсутність спеціального регулювання NFT навіть у рамках прийнятого, але нечинного закону; правова невизначеність щодо оподаткування операцій з NFT; складність верифікації учасників транзакцій та виявлення порушень авторського права на децентралізованих

платформах; домінування іноземних платформ та відсутність ефективних механізмів правозастосування.

Водночас існують і позитивні передумови для розвитку NFT-ринку в Україні: запровадження концепції «цифрової речі» у ЦК України створює правову основу для визнання NFT об'єктами цивільних прав; прийнята концепція віртуальних активів у нечинному законі формує доктринальну базу для подальшого регулювання; розвинена ІТ-індустрія та високий рівень цифрової грамотності населення створюють передумови для активного використання NFT.

Ключовими напрямками вдосконалення законодавства мають стати: внесення змін до Податкового кодексу для забезпечення набрання чинності Закону; доповнення цього Закону окремими нормами про NFT з урахуванням їх специфіки як забезпечених віртуальних активів; розробка механізму верифікації авторства при реєстрації NFT через НОІВ; створення правових підстав для співпраці з іноземними платформами щодо захисту авторських прав українських авторів; запровадження преференційного податкового режиму для стимулювання розвитку NFT-індустрії в Україні.

Висновки. За наслідками проведеного дослідження доходимо висновку, що NFT є складним техніко-правовим феноменом, що поєднує криптографічний захист, незмінність записів у розподіленому реєстрі та програмовану логіку смарт-контрактів. NFT не є річчю у класичному розумінні ст. 179 ЦК та не може кваліфікуватися як цінний папір за ст. 194 ЦК через відсутність зобов'язань емітента та абсолютну унікальність кожного токена. На NFT-токен може поширюватись правовий режим цифрової речі у розумінні ст. 179¹ ЦК України у поєднанні з поняттям «забезпечений віртуальний актив» відповідно до Закону України «Про віртуальні активи». NFT може вважатись крипто-активом у разі, серія NFT або колекція за економічними характеристиками є внутрішньо взаємозамінною. NFT не може вважатись засобом платежу. Але він цілком міг би бути предметом договору міни (ч. 5 ст. 715 ЦК України) або інших договорів про передання майна у власність (в розумінні його як майна). Смарт-контракт може бути підставою виникнення договірних зобов'язань стосовно самого NFT-токена, однак для передачі майнових прав інтелектуальної власності на пов'язаний твір необхідним є укладення окремого договору у належній письмовій або електронній формі з електронним підписом. Несанкціонований мінтинг є порушенням майнових авторських прав за ст. 53 Закону України «Про авторське право і суміжні права», оскільки включає відтворення та інтерактивне надання доступу до твору без дозволу автора. NFT має значний потенціал як інструмент підтвердження авторства та фіксації провенансу твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Floreskul S., Loseva V. Legal Aspects of Launching NFT Projects in Ukraine. URL: <https://avitar.legal/blog/legal-aspects-of-launching-nft-projects-in-ukraine> (дата звернення: 04.03.2026).
2. Buterin V. Regulation of Non-Fungible Tokens Under the EU Law. URL: <https://eu.ci/regulation-of-non-fungible-tokens-under-the-eu-law/> (дата звернення: 04.03.2026).
3. Barnes. Yu. Legal Issues Surrounding NFTs. 2024. URL: <https://www.barnes-law.co.uk/blogs-and-articles/legal-issues-surrounding-nfts> (дата звернення: 04.03.2026).
4. Manav G. NFTs and Copyright Law. 2025. URL: <https://csriprnusrl.wordpress.com/2025/07/04/nfts-and-copyright-law> (дата звернення: 04.03.2026).
5. NFT Projects Legal Practice. Finance Business Service. URL: <https://fbs-tax.com/en/legal-practice/nft-projects/> (дата звернення: 04.03.2026).
6. NFT Issuance Legal Structuring. URL: <https://www.legalnodes.com/article/nft-issuance-legal-structuring> (дата звернення: 04.03.2026).
7. What is an NFT and How Do These Affect Artists. URL: <https://www.dacs.org.uk/advice/articles/what-is-an-nft> (дата звернення: 04.03.2026).
8. NFT Legal Framework. URL: <https://cryptomap.io/categories-of-crypto-businesses/nft/> (дата звернення: 04.03.2026).
9. Цибань А. Окремі аспекти правової природи nft-токенів як віртуальних активів (благ). Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 150-152. https://lsej.org.ua/1_2023/33.pdf (дата звернення: 04.03.2026).
10. Смірнов І. Правове регулювання NFT в Україні. 2023. URL: <https://biz.ligazakon.net/> (дата звернення: 04.03.2026).
11. Спадкування NFT та криптовалюти. 2023. URL: <https://bakhmachandpartners.com/ua/nas-zapytuiut/spadkuvannya-nft-ta-kriptovalyuti-pravova-priroda> (дата звернення: 04.03.2026).
12. Мурач Д. Non-fungible token (NFT). Виклики та перспективи для інтелектуальної власності. Цивілістична платформа. 2025. № 1 (4). С. 209-215. URL: <https://clp.org.ua/wp-content/uploads/2025/03/zhurnal.-4-j-vypusk.pdf> (дата звернення: 04.03.2026).

13. Лисенко Є.Є., Чиж В.О., Катькалов М.С. Фінансово-правове регулювання невзаємозамінних токенів. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 11. С. 94-96. URL: https://www.lsej.org.ua/11_2021/21.pdf (дата звернення: 04.03.2026).
14. Що таке NFT? Binance. URL: <https://www.binance.com/uk-UA/square/post/348882> (дата звернення: 04.03.2026).
15. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 04.03.2026).
16. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 1 грудня 2022 року № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20> (дата звернення: 04.03.2026).
17. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20> (дата звернення: 04.03.2026).
18. Ольга Сімпсон. Цифрове мистецтво, блокчейнізація та NFT: юридичний розбір. 2022. URL: <https://ilti.com.ua/czifrove-mistecztvo,-blokchejnizacziya-ta-nft-yuridichnij-rozbir> (дата звернення 04.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 4.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026

© Чудик С., Тарасенко Х., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0